

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

Voimassa oleva pykälä on hyvä ja pitää sisällään viittauksen lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (1§), jossa todentaa muun muassa, että "lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti." Edellä mainitusta syystä katsomme, että nykyinen muotoilu on jo riittävän selkeä. Lisäystä voidaan kuitenkin pitää kannatettavana, sillä käytännöt lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välillä ovat edelleen kirjavat. Käytännön haasteena on, että ehdotettu lisäys ei kuitenkaan välttämättä selkiytä sijaishuollon arjen tilanteita, joissa rajoitustoimenpiteiden ja kasvatuksellisten käytäntöjen erottaminen tuottaa haasteita. Lain tulkinta on vaihdellut kuntien ja yksittäisten työntekijöiden välillä, ja myös eri lainoppineet sekä valvovat viranomaiset ovat tulkinneet lakia ei tavoin. Katsomme, että selkeä, ennakkoinen ja yhtenäinen kansallinen ohjaus on ehdoton edellytys sille, että lain tarkoitus käytännössä toteutuu.

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Asiakasmitoitus on kirjattava lakiin. Katsomme kuitenkin, että 35 lasta yhtä sosiaalityöntekijää kohti on liian korkea lapsikohtainen määrä. Sosiaalityöntekijöiden seura kannattaa mitoitukseksi 25 lasta yhtä sosiaalityöntekijää kohti. Seuran ehdotus asiakasmitoitukselle perustuu muun muassa Tarja Heinon sekä systeemistä lastensuojelutyötä tutkivien Nanna Isokuortin ja Elina Aaltion selvityksiin kohtuullisesta asiakasmäärästä. Lisäksi seuran jäsenillä on käytännön työn kautta kokemusta siitä, millaisella asiakasmäärällä lastensuojelulle osoitetut velvoitteet ja laadukas työ on mahdollista toteuttaa. Haluamme lisäksi huomauttaa, että ehdotettu asiakasmitoitus ei huomioi sitä, että muiden tässä ehdotuksessa olevien sijaishuoltoa koskevien pykälämuutosten myötä sosiaalityöntekijöiden työmäärä tulevaisuudessa lisääntyisi nykyisestäään (lastensuojelulaitoksissa tehtyjen rajoituspäätösten alistaminen sosiaalityöntekijöiden arvioitavaksi). Mikäli asiakasmitoitus

koskee vain avo- ja sijaishuollon asiakkaista, todellinen asiakasmäärä olisi useissa kunnissa tätä suurempi, koska useilla paikkakunnilla tehdään edelleen yhdennettyä työtä, joka kattaa koko lastensuojeluprosessin palvelutarpeen arvioinnista jälkihuoltoon. Asiaksmitoitus ei huomoi sitä, että lapsiasiakkaan lisäksi lastensuojelun sosiaalityöntekijä työskentelee aktiivisesti myös lapsen vanhempien ja muun verkoston kanssa. Vaikuttava lastensuojelutyö edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa satoihin ihmisiin, vaikka lapsiasiakkaita olisi vain 25.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Ei pääosin

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Lisäys on seuran mielestä kannettava. Huolena on, toteutuuko ylisektorinen yhteistyö käytännön tasolla tosiasiallisesti? Toteutuuko lapsen oikeus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sillä, että lastensuojelulakia täsmennetään? Jo nykyisessä sosiaalihuoltolaissa sekä lastensuojelulaissa on korostettu moniammatillisen yhteistyön merkitystä. Käytännön kokemukset, tutkimukset ja asiakaspalautteet osoittavat vahvasti, ettei kyseisillä pykälillä ole ollut konkreettista painoarvoa asiakkaan elämässä. Kysymys ei ole siitä, etteikö kaikille olisi selvää yhteistyön merkitys, joten lainsäädännön muuttaminen ei välttämättä vastaa arjen kompleksisiin haasteisiin. Mitä muita konkreettisia keinoja on turvata sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio?

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Ehdotettu sääntely selkiyttää prosessia joltain osin. Pykälä on kuitenkin muotoilultaan hiukan epäselvä.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Kannatettava lisäys, koska nykyisellään lastensuojelulaissa ei säädetä lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä. Lapsen ja perheen on tärkeää tietää, miksi lapsella on lastensuojelun asiakkuus, milloin se on alkanut ja milloin se on päätetty. Sosiaalityön seuran käsityksen mukaan monissa kunnissa tällainen menettely on ollut vuosia käytössä, mutta ilmeisesti kansalliset erot myös tässä asiassa ovat suuret. Haluamme kysyä, vastaako säätelyn tarkentaminen siihen käytännön haasteeseen, että asiakkuuteen jää "roikkuvia" asiakkuuksia, koska työntekijöiden aika ei riitä lopetusneuvottelun pitämiseen ja tilanteen arvioimiseen? Seuran käsityksen mukaan epäselvät tilanteet asiakkuuden tilasta liittyvät ennen kaikkea tähän haasteeseen.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Kyllä pääosin

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Kannatettava lisäys, sillä niin avohuoltoon kuin sijaishuoltoon tarvitaan intensiivisempää tukea koko perheelle. Etenkin tarvetta on moniammatilliselle ja ympärivuorokautisille kotiin vietäville palveluille, joita on jo nykyinsäädännön puitteissa mahdollista järjestää, mutta näin ei juurikaan tapahdu. Laitoksessa tapahtuvan perhekuntoutuksen haasteena on se, että muutostyötä tehdään perheelle vieraassa ympäristössä. Erilaisia intervallirakenteita (perhekuntoutuksen ja perhetyön yhdistelmä) on olemassa ja niistä on saatu hyviä tuloksia. Vaikka nykyinen sääntely mahdollistaa tällaisen tuen, sääntelyn tarkentaminen olisi enemmän kuntia velvoittava.

Käytännön haasteena tulee olemaan työntekijäresurssin löytäminen, sillä tälläkään hetkellä ympärivuorokautista tukea ei äkillisesti saa edes yksityisiltä toimijoilta. Päivystysresurssin ylläpitäminen nostaa kustannuksia huomattavasti. Lisäksi on huomiotava, että laitospuolisessa perhekuntoutuksessa voidaan tukea pienemmällä henkilöstöresurssilla useita perheitä kuin kotona tapahtuvassa kuntoutuksessa. Laitosmuotoinen ympäristö on myös turvallisempi ympäristö henkilökunnalle kuin perheiden kotona tapahtuva tuki. Perhekuntoutuksessa on kaikenlaisia perheitä ja näin ollen siis myös vaikeista mielenterveyden haasteista, päihdeongelmista ja väkivaltaisuudesta kärsiviä aikuisia sekä lapsia. Käytännön toteuttaminen vaatisi kunnilta uudenlaista organisoitumisen tapaa ja pohdintaa siitä, millaisiin tilanteisiin tällainen tuki soveltuu. Olisiko tarve osittain korvattavissa lapsiperheiden kotipalvelun resurssien lisäämisessä? Tämä olisi myös ennaltaehkäisevää, jos tukea tarjottaisiin ennen lastensuojelua sekä perhesosiaalityötä.

Esityksessä jää epäselväksi, miten tehostettu tukitoimi eroaa tämän hetkisestä palveluvalikosta? Etenkin suurissa kunnissa palveluvalikot ovat varsin laajia. Esityksen perusteluiden osalta jää myös epäselväksi, kenen suostumus tarvitaan palveluun ja kenelle tukitoimi on tarkoitettu? Kaikkien suostumusta ei ole useinkaan helppo saada, vaan luottamus empiviin perheenjäseniin saadaan vasta työskentelyn alkaessa. Lisäksi on otettava huomioon muun muassa sosiaaliamiehen kannanotot siitä, ettei lastensuojelun työntekijä saa painostaa tai manipuloida perheitä ottamaan tukea vastaan sen uhalla, että muutoin tilanteessa tullaan arvioimaan sijaishuollon tarvetta.

Kiireellisen avohuollon tukitoimen kumoaminen on monelta osalta kannatettava ratkaisu. Mutta miten taataan jatkossa kiireelliset palvelut, jos 37b kiireellisestä avohuollon tukitoimesta kumotaan? Tulkitanko avohuollon sijoitus (37) palveluksi, jonka voi saada myös ilman asiakassuunnitelmaa esimerkiksi kun vanhempi joutuu äkillisesti sairaalaan? Koronaepidemian aikana tällaisia tapahtumia on ollut normaalia enemmän. Sijoitus kiireellisenä avohuollon tukitoimena on ollut usein ratkaisu tilanteisiin, joissa vanhempi ja nuori itse ovat halunneet kotiin vietävän tuen sijaan laitospuolista sijoitusta lapselle. Tai vanhempi yhdessä pienen lapsen kanssa. Näissä tilanteissa ei ole arvioitu olevan viranomaisen näkökulmasta kiireellisen sijoituksen tarvetta, koska välitöntä vaaraa ei ole voitu suoranaisesti osoittaa ja huoltaja on kyennyt tilanteessa toimimaan huoltajan tehtävässä.

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Lähtökohdiltaan hyvä täsmennys, mutta tukevatko olemassa olevat rakenteet riittävästi tietoon perustuvaa sijaishuoltopaikan valintaa? Suomesta puuttuu edelleen kansallinen sijaishuoltopaikkarekisteri, eikä kukaan tiedä, kuinka monta sijaishuoltopaikkaa Suomessa on. Onko sääntelyn täsmennyksenä riskinä, että lastensuojelun vastuulle tulee myös perusopetuksen järjestäjän tehtäviä? Kysymyksenä herää myös se, voidaanko aina odottaa lapselle sopivaa paikkaa? Vastaanottolaitokset täyttyvät ja kunnilla on paine saada kiireellisesti sijoitettavat lapset arviointiosaamiseen profiloituneisiin kunnan omiin palveluihin, eikä esimerkiksi toiselle paikkakunnalle, jolloin sijoituksen aikainen arviointi on hyvin haastavaa, kun omassa koulussa käyminen ja hoitokontaktien jatkuminen on hankalaa. On myös otettava huomioon, että jokaisella lapsella on oikeus päästä mahdollisimman nopeasti pysyvään sijaishuoltopaikkaan aloittamaan kuntoutusprosessia, sillä epävarmat odottelujaksot ovat raskaita koko perheelle.

Erillisenä kysymyksenä haluamme kysyä, mitä muutoksessa halutaan viestiä sillä, että kielen, kulttuurin ja uskonnon merkitys sijaishuoltopaikkaa valittaessa on poistettu kokonaan?

Lain tulisi tunnistaa asiakasohjauksen ja valvonnan erityisosaamisen tarve ja se, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä tulee olla käytettävissään tätä osaamista sijaishuoltopaikan valintaa tehdessään ja lapsikohtaista valvontaa toteuttaessaan. Käytännössä kyseeseen voivat tulla esimerkiksi erilliset asiakasohjauksen ja valvonnan kunnalliset tai hyvinvointialueiden yksiköt. Lisäksi lupaviranomaisen, sijoittavan kunnan ja sijaintikunnan valvontavastuu tulisi määritellä nykyistä selkeämmin.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

Haluamme kiinnittää huomiota sosiaalityöntekijän tosiasialliseen oikeuteen vaikuttaa perusopetuksen järjestämiseen ja toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Jos sijoittajakunta ei siirrä tietoa, tulee sijoituskunnan perusopetuksen järjestäjänä olla aktiivinen. Sosiaalityöntekijää ei tarvita prosessissa, sillä tälläkin hetkellä sivistystoimen välinen tiedonsiirto on mahdollista myös ei-sosiaalihuollon asiakkuudessa olevien oppilaiden asioissa. Tulisiko sijoitettujen lasten sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen kirjata kokonaisuudessaan perusopetuslakiin?

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Riittävätkö 15 § ja 15 a § turvaamaan terveydenhoidon ja erityishuollon osaamisen? Osa sijoitetuista lapsista tarvitsee mm. erityishuoltolain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Koska aiemmin on jo todettu hybridiyksiköiden tarve, kysymykseksi jää, onko pykälämuutos kompromissiehdotus tälle tarpeelle ja vastaako se riittävästi siihen tarpeeseen, joka on todettu sekä psykiatrian että lastensuojelun taholta? Pykälä keskittyy päihteillä ja rikoksilla oireilevien nuorten tarpeisiin. Kuitenkin yhtäläinen tarve vaativalle laitoshoidolle voi olla myös psykiatrisesti oireilevilla ja kehitysvammaisilla lapsilla. Haluamme lisäksi kysyä, pitäisikö koulukodin mahdollisuus toteuttaa perusopetuksen intervallijaksoja säätää koulukoti- tai perusopetuslaissa, ei tässä?

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

Erytyisen huolenpidon jakson henkilöstömitoitus noin 2.0-tasoisena ei ole tällä hetkellä merkittävä ongelma. Hoitosuhdeluku 3.0 aiheuttaa suuria kustannuksia ilman vastaavaa hyötyä. Nykyistä korkeampi hoitosuhdeluku lapsen pitkäaikaisessa sijaishuoltopaikassa on tätä merkityksellisempi asia sijaishuollon laadun kannalta.

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

Kyllä

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

90 + 90 päivää on hyvä muutos, samoin ikärajamuutos. Jakson pidentäminen tarvittaessa mahdollistaa aidosti vakavan päihdeongelman katkaisemisen. Epäselväksi jää, mihin sijoitettu lapsi voi siirtyä 180 päivän jälkeen. Palaako hän edelliseen sijaishuoltopaikkaan, jossa paikkaa varataan mahdollisesti jopa 6 kuukautta. Syntyykö erityisen huolenpidon jaksosta ei-toivottuja sijaishuoltopaikan muutoksia, mikä mitätöi jakson kuntouttavan hyödyn? Jokainen sijaishuoltopaikan muutos on lapselle uusi hylkäämiskokemus ja järjestelmän näkökulmasta epäonnistuminen ja laatupoikkeama. Haluamme kiinnittää huomion lisäksi siihen, että valtakunnallisesti tarvitaan vähintään yksi nuorten lasten erityiseen huolenpitoon erikoistunut yksikkö.

Voisiko erityisen huolenpidon viedä lapsen pitkäaikaiseen sijaishuoltopaikkaan sen sijaan, että lapsi viedään eholle? Jo nykyisin on mahdollista hankkia vahvistusta lapsen olemassa olevaan yksikköön, jotta lasta ei tarvitsisi siirtää toiseen yksikköön. Tulisiko säädöstasolla todeta, että aina ennen erityisen huolenpidon jaksoa ensisijaista on vahvistaa lapsikohtaista resurssia pitkäaikaiseen sijaishuoltopaikkaan.

12. Erytyisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Huomioiden se, että erityinen huolenpito on lopetettava välittömästi, jos se osoittautuu tehottomaksi sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tai kun sen tarvetta ei enää ole, suunniteltu muotoilu on hyvä.

Haluamme lisäksi kiinnittää huomiota huolenpidon moniammatilliseen valmisteluun. Pidämme tätä positiivisena asiana. Erityisen huolenpidon järjestäminen on toisinaan mahdotonta, mikäli lapsi ei sitoudu hoitokontakteihin niin, että lausuntoja olisi mahdollista laatia. Näissä tilanteissa toivomme moniammatillisen valmistelun mahdollistavan erityisen huolenpidon silloinkin, jos lapsi ei suostu tapaamaan eri hoitotahoja lausuntojen laatimiseksi.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

Henkilöstön määrä ei näyttäyty tällä hetkellä merkittävänä ongelmana. Haluamme kiinnittää sen sijaan huomiota pitkäaikaisten sijaishuoltopaikkojen resurssien riittävyyteen.

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Yksityisten ja julkisten erityisen huolenpidon toteuttajien välillä ei ole tällä hetkellä laatueroa. Ilmeisesti lakimuutoksen taustalla vaikuttaa se, että erityisen huolenpidon aikana yksityiset toimijat ovat puuttuneet merkittäväällä tavalla lapsen perusoikeuksiin. Käytännössä tämä ei ole näyttäytynyt ongelmana lapsen oikeuksien kannalta.

Kiinnitämme huomiota myös siihen, etteivät koulukodit ja julkinen sektori tällä hetkellä pysty vastaamaan erityisen huolenpidon kysyntään. Erityisosaamista on tällä hetkellä verrattain tasaisesti yksityisillä ja julkisilla toimijoilla. Mikäli yksityinen erityinen huolenpito ajetaan nopeasti alas, palvelujärjestelmä ei pysty vastaamaan tarpeeseen. Erityinen huolenpito vaatii erityistä asiantuntemusta, eikä palvelujärjestelmän nopea alasajo tai muuttaminen ole realistista. Pyritäänkö tällä pykälällä vahvistamaan yksityisten ja julkisten koulukotien asemaa ja sitä kautta perusopetuksen turvaamista pidemmän erityisen huolenpidon aikana?

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

Kannatettava lisäys, mutta mikä on näiden pykälien käytäntöä ohjaava vaikutus?

Ei luo selkeyttä soveltamiseen eikä eri valvovien viranomaisten ohjeistukseen.

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

Määräaikojen muuttaminen on ongelmallista. Sijaishuoltopaikan päätöksenteko-oikeuden rajoittaminen yhteydenpidon rajoittamista koskevassa päätöksessä tekee hallintolain mukaisen kuulemisen mahdottomaksi, kun huomioidaan tiedoksianto kuluva aika. Lisäksi se vaikeuttaa vaikuttavuuden arvioimista. On myös riskinä, että muutos saattaa lisätä harkitsemattomasti turhan pitkiä yhteydenpidon rajoittamista koskevia päätöksiä, kun harkinta-aikaa ei päätöksenteossa ole. Tällöin pykälän tarkoitus voi kääntyä itseään vastaan ja rajoittaa lapsen perusoikeuksia aiempaa enemmän.

Haluamme kiinnittää huomiota myös siihen, että tarkennetuissa säädöksissä vahva perusoikeuden rajaaminen halutaan siirtää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän vastuulle. Ehdotetaan kirjattavaksi, että jatkopäätöstä valmisteltaessa asianosaisten mielipiteen selvittäminen on riittävä menettely. Lain asettama vaatimus hallintolain mukaisesta kuulemisesta on määräaikojen vuoksi mahdoton. Vaihtoehtoisesti ehdotetaan pykälän säilyttämistä ennallaan.

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

-

66 § Henkilöntarkastus

Metallinpaljastin keinovalikossa on hyvä lisäys sijoitettujen lasten sekä henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi.

68 § Kiinnipitäminen

-

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Päätöksen enimmäiskeston pidentäminen on kannatettava muutos.

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

-

70 § Eristäminen

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

-

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Luvatta laitoksesta poistuneen tai esimerkiksi kotilomilta palaamatta jättäneen lapsen sijaishuoltopaikkaan palauttaminen näyttäytyy merkittävänä ongelmana suhteessa lapsen perusoikeuksiin. Lakiesitys ei ratkaise sitä, miten laitoksesta poistunut nuori saadaan kiinni ja takaisin laitokseen. Se, ettei poliisin virka-apua käytännössä saada, mitätöi pykälän. Voimankäyttöoikeuden antamista lastensuojelulaitoksille ei kannateta. Tästä huolimatta lakiin kirjatun keinovalikoiman edellytyksiä esimerkiksi kiinnipidon osalta tulisi tarkastella uudelleen. Olisiko esimerkiksi mahdollista kiinnipidon kautta estää lasta poistumasta sijaishuoltopaikasta? Tulisiko kiinnipito sallia tietyin edellytyksin myös lastensuojelulaitoksen ulkopuolella?

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

Tällä hetkellä lastensuojelulaitokset joutuvat paikkaamaan muun palvelujärjestelmän puutteita erityisesti psykiatrisen hoidon osalta. Lastensuojeluyksiköissä on pieni määrä lapsia, joilla on toistuvia pitkäkestoisia eristystilanteita heidän psyykkisestä oireilustaan johtuen. Näissä tilanteissa neljän tunnin eristys ei välttämättä ole riittävä, mutta toisaalta perusteita esimerkiksi erityisen huolenpidon järjestämiselle tai muulle sijaishuoltopaikan muutokselle ei myöskään ole. Eristämisen keston rajaaminen voi tosiasiallisesti johtaa päätösten ketjuttamiseen. Ehdotamme, että eristystilanteen kestäessä neljä tuntia lastensuojeluyksikön on konsultoitava muuta viranomaista (poliisi tai terveydenhuolto) tilanteesta.

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisveloitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

-

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

-

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

63 §

Ehdotetaan kirjattavaksi, että jatkopäätöstä valmisteltaessa asianosaisten mielipiteen selvittäminen on riittävä menettely. Lain asettama vaatimus hallintolain mukaisesta kuulemisesta on määräaikojen vuoksi mahdoton.

60d §

Ehdotetaan, että lisätään viiden (5) vuoden siirtymäaika. Tällä turvataan riittävä erityisen huolenpidon palveluiden tuotanto siihen saakka, kunnes laissa nimettyjen palveluntuottajien kapasiteetti on riittävä.

Kiinnitimme huomiota kohtaan 26a, jossa palvelutarpeenarvioinnin yksityistäminen on kielletty. Tämä on mielestämme toivottu selkeytys nykytilanteeseen. Haluamme kysyä, onko tarkoituksenmukaista kieltää vuokratyövoiman käyttö vain palveluntarvetta arvioitaessa vai tulisiko kiello olla läpileikkaavasti lastensuojelun sosiaalityön arvioinnissa ja siten jossain toisessa pykälässä, jolloin arvioinnin yksityistämisen kiello olisi selkeä ja vähemmän altis eri tulkinnoille?

Yleisenä huomiona haluamme vielä nostaa esille, esitys vahvistaa entisestään erikoistunutta sijaishuoltoa ja poislähtettämisen kulttuuria, eikä anna keinoja kohdata vastoinkäymisiä pitkäaikaisissa sijaishuoltopaikoissa. Ensisijaisesti tulisi pyrkiä välttämään sijaishuoltopaikan muutoksia ja tarjota lasten nykyisiin sijaishuoltopaikkoihin lisäresurssia ja erityisosaamista esimerkiksi päihdehoidon osalta.

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Kotisaari Tuuli
Sosiaalityöntekijöiden seura ry